

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Кайсіної Дар'ї Михайлівни
«Англомовний дискурс ідеації: стратегії комунікативного впливу
(на матеріалі інтернет-платформи TED)»,
подану на здобуття наукового ступеня
кандидата філологічних наук
за спеціальністю 10.02.04 – германські мови

У сучасній лінгвістиці мову трактують як складну динамічну систему, у межах якої здійснюється міжособистісна мовленнєва взаємодія мовця з адресатом. За такого розуміння актуальними є не лише власне комунікативне функціонування мовних одиниць, а й втіленого в них комунікативного впливу мовця на адресата, що характеризує будь-яку мовленнєву взаємодію співрозмовників. Зацікавленість у таких наукових пошуках зумовлена загальною зорієнтованістю сучасних лінгвістичних студій на комунікативно-функціональний аспект аналізу мови та на з'ясування функціонування мовних одиниць у межах певного типу дискурсу як комунікативного середовища об'єктивації емоцій та намірів мовця.

Дисертація Дар'ї Михайлівни Кайсіної характеризується когнітивно-комунікативним підходом до аналізу мову. **Об'єктом** дослідження є ініціальні та респонсивні комунікативні стратегії суб'єктів англомовного дискурсу ідеації, втілені їхніми вербальними та невербальними комунікативними діями, а **предметом** – лінгвокогнітивне підґрунтя комунікативних стратегій, що уможливорює здійснення комунікативного впливу, орієнтованого на раціональне мислення, емоції, волевиявлення та підсвідомість.

Мета дослідження полягає у виявленні та описі ініціальних та респонсивних стратегій комунікативного впливу суб'єктів англомовного дискурсу ідеації. Результати роботи сприяють з'ясуванню когнітивно-афективно-вольових чинників, які лежать в основі взаємодії людини з екологічним середовищем та регулюють соціальну поведінку людини.

Актуальність здійсненого наукового дослідження визначено пріоритетними тенденціями сучасного когнітивного мовознавства як частини

світової міждисциплінарної науки й зумовлена значущістю й універсальністю об'єкта аналізу – комунікативної взаємодії суб'єктів, змістом якої є об'єктивація й осмислення ідеї, а також когнітивним ракурсом аналізу, втіленим в міжсуб'єктному акті комунікації, що уможливорює врахування як ініціальних вербальних та невербальних комунікативних дій ідеаторів, орієнтованих на раціональні, емоційні, волевиявні структури свідомості та підсвідомості реципієнтів, так і респонсивних комунікативних дій останніх, що свідчать про комунікативну успішність або неуспішність ініціальних дій.

Коло питань, що розглядаються у дослідженні, відповідають профілю досліджень, що проводяться на факультеті іноземних мов Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна у межах тем: «Еколінгвістичний підхід до аналізу іноземних мов та процесу їх навчання в українських вишах» (номер державної реєстрації 0118U002092) та «Когнітивно-дискурсивні дослідження мови та перекладу» (номер державної реєстрації 0114U004320).

Не підлягає сумніву **наукова новизна** рецензованої дисертації, в якій уперше з'ясовано конститутивні риси англомовного дискурсу ідеації, встановлено таксономію стратегій раціонального, емотивного, орієнтованого на волевиявлення та сугестивного комунікативного впливу, здійснюваного в серйозній та гумористичній тональностях та втілюваного вербальними й невербальними діями суб'єктів дискурсу, виявлено ступінь інтенсивності здійснюваного ними комунікативного впливу.

Теоретичну базу роботи складають доробки вітчизняних і зарубіжних лінгвістичних шкіл, що безперечно робить дисертаційне дослідження ґрунтовним і **теоретично значущим**.

Наукові положення дисертації є виваженими, чітко обґрунтованими через теоретичні постулати, практичний аналіз й узагальнення, а також достовірними. Серед найбільш суттєвих теоретичних здобутків представленої дисертації слід відзначити: 1) встановлення конститутивних

характеристик англомовного дискурсу ідеації; 2) класифікацію та опис риторичних стратегій комунікативного впливу; 3) розмежування комунікативного впливу, здійснюваного у серйозній і гумористичній тональностях англомовного дискурсу ідеації; 4) виявлення вербальних і невербальних засобів здійснення комунікативного впливу, орієнтованого на раціональне мислення, емоції, волевиявлення та підсвідомість; 5) опис риторичних стратегій роз'яснення, оповіді, опису, доведення, декларування, емотивного зараження та спонукання в гумористичній тональності.

Практична цінність дослідження полягає у можливості використання його результатів в лекційних курсах зі стилістики, лексикології, теоретичної граматики, загального мовознавства, спецкурсах із дискурсології, комунікативної лінгвістики, прагмалінгвістики та теорії комунікації.

Висновок про **обґрунтованість** та **достовірність** виконаного дослідження випливає із позитивного враження від рівня загальнонаукової й філологічної обізнаності дисертантки, репрезентативної бази теоретичних джерел, якою вона послуговується. Перелік опрацьованих і доречно використаних наукових джерел за темою дисертації становить 309 позицій, список довідкових і лексикографічних джерел налічує 21 позицію. Обсяг джерел ілюстративного матеріалу є достатнім. Методи дослідження цілком відповідають вирішенню поставлених завдань.

Дисертаційна робота Дар'ї Михайлівни Кайсіної добре структурована і логічно представлена у п'ятьох розділах із належними висновками до кожного з них. Загальні висновки надають підстави стверджувати, що поставлену мету досягнуто, а сформульовані на початку роботи завдання виконано. На схвалення заслуговують додатки дисертації, де докладно відображено структуру та зміст промов на інтернет-платформі TED, унаочнено алгоритм дослідження та представлено якісно-кількісні характеристики матеріалу дослідження, а також наведено статистичні показники результатів дослідження.

Основні положення дисертації відображено в 11 одноосібних

публікаціях: з них 6 статей видано у фахових наукових виданнях України, 1 – закордоном, решта – тези 4 доповідей на конференціях. Зміст автореферату засвідчує належний науковий рівень дослідження та є **ідентичним** основним положенням дисертації.

Попри достатньо високий науковий рівень, дисертаційне дослідження, як і будь-яка творча праця, має деякі незначні недоліки та дискусійні моменти, висвітлення яких сприяло б повнішій та об'єктивнішій характеристиці його результатів, зокрема:

1. Запропоноване дослідження є надзвичайно цікавим з позицій введення у лінгвістичну систему нового поняття – «дискурс ідеації» чи «ідеаційний дискурс». Однак, вважаємо недостатньо чіткою конкретизацію його сутності: чи правомірно вважати, що це спілкування лише між доповідачем та аудиторією, оскільки «суб'єктами англомовного дискурсу ідеації є ідеатор та реципієнт(и)» (с. 34)? Яка роль у цьому контексті належить комунікації доповідачів з колегами чи організаторами, або ж спільне й зв'язне коментування почутого глядачами наживо чи під лінком онлайн? До речі, питання специфіки комунікації глядачами між собою авторка порушує на с. 78 і далі, коли описує актуальність тематики цього проекту для сучасного суспільства та обговорення ідей на веб-сайтах та у соцмережах.

2. У трактуванні ідеаційного комунікативного впливу дослідниця вдається до категоричного відмежування його від маніпуляції й пропаганди, зазначаючи при цьому, що останні є типами, а не способами комунікативного впливу (с. 46–48). Виникає питання: із чим співвідносяться у дослідженні способи комунікативного впливу, адже сформульоване протиставлення не висвітлено належним чином у цьому контексті?

3. У другому розділі (с. 71–83) ґрунтовно описано особливості матеріалу дослідження з урахуванням комунікативної мети світового проекту TED та технологічних можливостей цієї інтернет-платформи. З логікою такого викладу методики дослідження комунікативного впливу важко не

погодитися. Однак зазначимо, що для її системного осягнення дещо бракує прагма- та соціолінгвістичної інтерпретації, яка є не менш значущою для соціокультурного сприйняття та оцінки промов у дискурсі ідеації в умовах полікультурного характеру реципієнтів. Однак очевидним є те, що цей аспект може бути перспективним для подальших наукових досліджень, тим більше, що дисертантка фактично впритул підійшла до усвідомлення цієї проблеми.

4. На с. 208–210 авторка подає словникові визначення оцінних прикметників, запропонованих адміністраторами інтернет-платформи TED для оцінки ідеаційних промов, і відразу після переліку зазначає, що дефінітивний аналіз зазначених слів дає змогу встановити сфери здійснюваного комунікативного впливу. Хочеться зазначити, що такий підхід не є повною мірою аналітичним і деталізованим, а радше репрезентує інвентаризацію матеріалу, натомість бажано було б подати узагальнювальні таблиці з унаочненням отриманих і певним чином підсумованих даних.

5. У дисертаційному дослідженні є кілька похибок формального характеру (відсутність посилань, орфографічні, пунктуаційні та стилістичні огріхи), усунення яких додало б лише позитивної характеристики рецензованої роботи. Окрім того, загальний обсяг дисертації (318 сторінок) є завеликим – можна було б скоротити його за рахунок додатків, до яких немає суворих правил форматування, тож можна б спокійно застосувати дрібніший кегель та одинарний міжрядковий інтервал.

Варто наголосити, що наведені вище міркування мають радше дискусійний чи рекомендований характер та не впливають на загальну високу наукову оцінку отриманих результатів дослідження.

Дисертація Дар'ї Михайлівни Кайсіної справляє позитивне враження і є актуальною, концептуально завершеною науковою працею, самостійним цілісним дослідженням, результати якого поглиблюють знання про англомовний дискурс ідеації, що має високий ступінь поширення передових ідей у суспільстві, ініціюється промовою учасника конференції TED, а

комунікативний вплив актуалізується його вербальними і невербальними комунікативними діями, спрямованими на інформування чи переконування реципієнтів щодо нагальності проблем та ідеї промови й спонукання до її втілення в соціальній практиці.

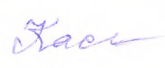
Нові, методологічно обґрунтовані результати, отримані в ній, загалом вирішують пріоритетну наукову проблему визначення й класифікації риторичних стратегій комунікативного впливу в англomовному дискурсі ідеації, що відображають передовий досвід суспільства в різнопланових соціальних аспектах та слугують вагомим внеском у комунікативну лінгвістику та дискурсологію.

Отже, на підставі ознайомлення з текстом дисертації Дар'ї Михайлівни Кайсіної «Англomовний дискурс ідеації: стратегії комунікативного впливу (на матеріалі інтернет-платформи TED)», авторефератом та публікаціями авторки за темою рецензованої роботи, вважаю, що дослідження відповідає усім чинним вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 року № 567, зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19 серпня 2015 р. та № 1159 від 30 грудня 2015 р., а його авторка заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата філологічних наук за спеціальністю 10.02.04 – германські мови.

Офіційний опонент –

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

ДВНЗ «Ужгородський національний університет» О. Ю. Качмар

Підпис доц. Качмар О.Ю. засвідчую:

Вчений секретар ДВНЗ

«Ужгородський національний університет»

О. О. Мельник

Відгук сдержано 19. 11. 2018р.
Вчений секретар спідрай
Мр. Т.Т. Морозова